

Jean Lave og produktionsskolerne

For 17 år siden tilbragte professor Jean Lave en dag på Kalundborgegnens Produktionsskole. Onsdag d. 26. maj 2017 besøgte hun igen en produktionsskole. Denne gang Den Økologiske Produktionsskole på Nørrebro i København. Fredag d. 28. maj afholdt partnerskabsprojektet 'Unge i Partnerskaber' afslutningskonference. Og her kom Jean Lave og fortalte os om sine to besøg på danske produktionsskoler og om, hvordan hun ser på vores skoleform med sine læringsteoretiske briller. En stor oplevelse!

Lave indledte med at kalde produktionsskolen en 'selvmodsigelse'. Vi har i den vestlige verden en tendens til at skille den økonomiske produktion fra den sociale reproduktion. Altså vi producerer f.eks. havegrillere ét sted – på en grillfabrik, men vi uddanner kleinsmede et helt andet sted – på en teknisk skole. Ideen er at først skal man lære, og så skal man arbejde. I produktionsskolen insisterer vi på at ophæve det skel – at unge lærer mens de arbejder.

Læring og deltagelse

Ifølge Lave handler læring bl.a. om deltagelse. Hvis unge skal lære noget, så skal de kunne deltage i en praksis, og det er ifølge hende slet ikke så enkelt, at skabe gode læringsrum, hvor det er muligt. På smedeværkstedet i Kalundborg skete det ved at have løbende produktioner, der forudsatte at flere deltog, og hvor det var muligt at deltage, også selvom man ikke var så erfaren. De to forudsætninger fører til det, vi også kalder side-mandsoplæring. At en ung lærer fra en anden ung, der er mere erfaren end ham selv.

Selvom deltagernes læring i produktionsskolen altid kommer i første række, så betyder det ikke, at produktionen ikke er vigtig, tværtimod. Hvis den ikke tages alvorligt, falder hele produktionsskolens ide fra hinanden. Det er det, vi også nogle gange omtaler som, at produktionen skal være et mål i sig selv for at komme til at fungere som et pædagogisk middel.

Transformativ læring

Et andet nøglebegreb hos Jean Lave er 'transformativ læring', altså læring, der ikke bare gør den unge dygtigere til et fag eller en færdighed, men medfører identitetsmæssige forandringer. F.eks. at han eller hun ved at arbejde på smedeværkstedet, kan forandre opfattelsen af sig selv – fra: 'jeg var den, der ikke kunne finde ud af det i skolen', til 'jeg kan godt se mig selv som kleinsmed'. Og her, siger hun, lærer vi af forskellene – ikke af at arbejde sammen med nogen, der er nøjagtig lige-

som os selv. I sidemandsoplæringen bliver progressionen meget tydelig, den erfarne kan pludselig selv se, at han kan mere end nybegynderen – endda så meget, at han kan lære fra sig.

Det er ifølge hende en af de vigtigste pointer ved produktionsskolen – at man kan forandre opfattelse af sig selv og ens muligheder i livet, ved at være sammen med nogen andre, der er forskellig fra en selv.

Derfor er det vigtigt, at man – ligesom man gør på Den Økologiske Produktionsskole – skaber forbindelser mellem forskellige kontekster og forskellige praksisser. Her lærer produktionsskoleelever ved at undervise børn i folkeskolen, på idrættsværkstedet arbejder man sammen med en lokal boldklub, og danselæreren inviterer internationale professionelle dansere ind på skolen. Derfor sker der ting og sager – der åbnes for den transformative læring.

Læring versus undervisning

En af Jean Laves store fortjenester er, at hun stiller spørgsmål ved tendensen til at opfatte undervisning som forudsætningen for læring. I den sidste del af hendes oplæg talte hun om læring og undervisning mere generelt, og hvorfor hun vender det forhold på hovedet, og først og fremmest interesserer sig for læring. Som hun sagde: "Only learners can learn" – det er den lærende, der lærer, derfor bliver det lærerens/underviserens rolle at skabe de bedste mulige betingelser for, at læringen kan finde sted. Og så henvendte hun sig direkte til de tilstedeværende undervisere og rådede dem til at sætte fokus på de rammer, hvori læringen foregår.

Når man skal forstå læring og undervisning i produktionsskolen er det ifølge Jean Lave værd at kikke nærmere på mesterlæreformen. Mesteren underviser ikke, han er i fuld gang med at lave det, som lærlingen forsøger at lære – lærlingen arbejder og lærer samtidig. "Det svarer meget godt til det, I forsøger at gøre – til jeres forståelse

af, hvad læring handler om, og hvordan man får det til at ske," sagde hun til forsamlingen.

Produktionsskolen som modstand

Som sagt begyndte Jean Lave sit oplæg med at kalde produktionsskolen en 'selvmodsigelse'. Men en anden måde at sige det på, er at kalde produktionsskolen en 'modstandsform'. Og det var her hun sluttede. Produktionsskolen yder med sit læringssyn aktiv modstand mod f.eks. opdelingen i arbejde og læring.

Det kræver noget at bevare kravet om at forene de to, og insistere på, at der ikke findes enkle svar på, hvad der er læring, og hvad der er arbejde. Bl.a. at holde balancen og hverken opgive arbejdsdelen – og blive til en almindelig skole – eller at opgive skoledelen – og blive til ordinær arbejdsstræning. Og det betyder, at produktionsskolerne altid er i bevægelse for at opretholde balancen.

Tak

En stor tak til Jean Lave for hendes inspirerende og kloge ord, og til arrangørerne for den enestående mulighed for at møde en af de læringsteoretikere, der virkelig har betydet noget for produktionsskoleformen.

/MSS

Jean Lave er socialantropolog og professor emerita på Berkeley Universitetet i Californien. Hun arbejder med læringsteori, og ifølge hende er al læring del af en social praksis. Sammen med Etienne Wenger har hun udviklet teorien om 'siteret læring' og 'praksisfællesskaber'. I 2000 besøgte hun Kalundborgegnens Produktionsskole og skrev senere en artikel om skolen: "Læring i praksis: Kalundborgegnens Produktionsskole", der kan læses i publikationen: *Fra Undervisning til læring Produktionsskoleerfaringer* udgivet 2001.